

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2015-09-01
Stockholm

Mål nr
F 3182-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-03-16 i mål nr F 4391-14, se bilaga A

KLAGANDE

S F

Ombud: M E och A R

SAKEN

Lantmäteriets beslut angående inställd förrättning och kostnadsfördelning berörande fastigheten X i Tanums kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Lantmäteriets beslut den 6 november 2014 (ärendenummer O072984).

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår S Fs yrkande om ersättning för rättegångskostnader vid mark- och miljödomstolen och i Mark- och miljööverdomstolen.

Dok.Id 1219217

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S F har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och upphäva Lantmäteriets beslut om inställd förrättning samt befria honom från skyldigheten att betala förrättningskostnaderna.

S F har även yrkat ersättning för sina rättegångskostnader såväl vid mark- och miljödomstolen som i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S F har vidhållit sin talan och i huvudsak anfört följande.

Mark- och miljödomstolen har i det tidigare målet undanröjt Lantmäteriets förrättningsbeslut, inklusive beslut om fördelning av förrättningskostnader, och ställt in förrättningen. Genom beslutet om inställande av förrättning är denna slutligt avgjord. Beslut om fördelning av förrättningskostnader ska samtidigt meddelas. Mark- och miljödomstolen har inte meddelat något beslut om fördelning av förrättningskostnader och något beslut med rättsverkningar mot honom i fråga om förrättningskostnader kan därmed inte föreligga. Det är inte möjligt att efter det att förrättningen har ställts in meddela ett beslut om fördelning av förrättningskostnader såsom Lantmäteriet har gjort. Mark- och miljödomstolens hänvisning till lantmäteritaxan saknar relevans för den fråga som ska prövas i målet.

Lantmäteriets beslut att författningsstridigt påföra honom förrättningskostnaden har orsakat honom kostnader för tillvaratagande av sin rätt. Eftersom kostnaderna har uppkommit till följd av felaktig myndighetsåtgärd i fastighetsbildningsförfarandet föreligger synnerliga skäl för att han ska ha rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. Lantmäteriet är inte part i målet men har rätt att yttra sig och överklaga dom i mål om debitering av förrättningskostnader. Därför bör Lantmäteriet även kunna åläggas ansvar för hans rättegångskostnader. Målet har varit juridiskt komplicerat och det har varit befogat att anlita ombud för att bevaka hans rätt i målet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL*Frågan i målet*

Mark- och miljödomstolen har genom ett lagakraftvunnet avgörande i mål nr F 6855-11 undanröjt Lantmäteriets beslut om klyvning och anläggningsåtgärd berörande fastigheten X i Tanums kommun och ställt in förrättningen. Lantmäteriet har därefter fattat beslut om inställande av förrättningen och kostnadsfördelning berörande den aktuella fastigheten. Frågan i detta mål är om Lantmäteriet varit förhindrad att fatta ett sådant beslut.

Bedömning av Lantmäteriets beslut

Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolens utgångspunkt att det inte varit lagstiftarens avsikt att Lantmäteriet inte ska erhålla ersättning för förrättningskostnader i de fall domstolen kommer till en annan slutsats i frågan om en fastighetsbildningsåtgärd kan genomföras. Motsatt bedömning skulle innebära att sakägarkollektivet skulle stå för dessa kostnader.

I 4 kap. 33 § fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, föreskrivs emellertid att hur förrättningskostnaderna ska fördelas beslutas senast när förrättningen avslutas eller inställs. Det bör noteras att det hade varit möjligt för mark- och miljödomstolen att i sin dom i mål nr F 6855-11 antingen besluta om fördelning om förrättningskostnader i domen, eller förordna om återförvisning och fortsatt handläggning för att Lantmäteriet skulle ställa in förrättningen och ta ställning till frågan om fördelning av förrättningskostnaderna.

Även om nämnda stadgande i första hand tar sikte på fördelningen av kostnader sakägare emellan är den angivna tidpunkten tydlig och sätter punkt för förrättningen. Eftersom mark- och miljödomstolen ställt in förrättningen utan att fatta ett beslut om kostnadsfördelning har det inte varit möjligt för Lantmäteriet att därefter fatta beslut i dessa frågor. Av detta följer att Lantmäteriets beslut ska upphävas.

Rättegångskostnader m.m.

S F har haft framgång med sin talan. Lantmäteriet är emellertid inte motpart i detta mål, vilket följer av 5 kap. 2 § tredje stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar (se NJA 2013 s. 3). Mark- och miljööverdomstolen har därför inte funnit skäl att höra Lantmäteriet, såsom begärts. Eftersom Lantmäteriet inte är part i förhållande till S F kan han inte tillerkännas ersättning för sina rättegångskostnader på den grunden, vare sig vid mark- och miljödomstolen eller i Mark- och miljööverdomstolen. Fastighetsbildningslagen innehåller inte heller något direkt stöd för att ålägga Lantmäteriet kostnadsansvar för det fall som nu är föremål för prövning. Enligt 16 kap. 14 § fjärde stycket FBL kan en sakägare tillerkännas ersättning om det finns synnerliga skäl, vilket i praxis ansetts vara fallet t.ex. om mål drivits av företrädare för ett allmänt intresse i syfte att nå klarhet i en rättslig fråga (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom från den 3 juli 2015 i mål nr F 1363-15). 14 a § samma kapitel innebär att beslut om debitering av förrättningskostnader (som det således nu inte är fråga om) kan medföra att ersättning ska utgå till en sakägare, om det finns särskilda skäl. Situationen i förevarande mål kan slutligen inte jämföras med förhållandena i det avgörande som åberopats, vari staten ålades betalningsskyldighet i ett mål om utmätning (Högsta domstolens beslut den 12 juni 2015 i mål nr Ö 2181-13). Domstolen bedömde bl.a. att en enskild med stöd av grundlagen under vissa förhållanden har rätt till ersättning för rättegångskostnader när vederbörande försvarar sin egendom mot exekutiva åtgärder. I mål enligt fastighetsbildningslagen förutsätts dels att den enskilde får stå ett eget kostnadsansvar, dels finns, som framgått ovan, viss särreglering som möjliggör ersättning.

Inom ramen för detta mål kan S F inte heller få ersättning för den skada han kan komma att lida till följd av förfarandet i samband med att förrättningsställts in. En sådan prövning sker i annan ordning. S Fs yrkanden i denna del ska därför avslås.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolens dom ska ändras på så sätt att Lantmäteriets beslut upphävs medan S Fs yrkande om ersättning för rättegångskostnader avslås.

Mark- och miljööverdomstolen finner skäl att enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar tillåta att domen får överklagas till Högsta domstolen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2015-09-22

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Borg, tekniska rådet Cecilia Undén samt hovrättsråden Ingrid Åhman och Vibeke Sylten, referent.

Föredragande har varit Petter Larsson Garcia.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-03-16
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr F 4391-14

KLAGANDE
S F

Ombud: M E

Ombud: A R

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut den 6 november 2014 i ärende nr O072984, se bilaga 1

SAKEN

Lantmäteriets beslut angående inställd förrättning och kostnadsfördelning (klyvning och anläggningsåtgärd) berörande X i Tanums kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 293053

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag
462 28 Vänerns borg		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		08:00-16:00
				-

BAKGRUND

S F ansökte år 2007 om klyvning av fastigheten Tanum X, som han ägde tillsammans med sin bror L K. Den 14 november 2011 fattade Lantmäteriet beslut om att klyva nämnda fastighet och att S F och L K skulle betala förrättningskostnaden med hälften var. L K överklagade förrättningen till mark- och miljödomstolen, som den 4 juli 2014 meddelade dom (F 6855-11) i enlighet med L Ks förstahandsyrkande att undanröja Lantmäteriets beslut och ställa in förrättningen. Den 30 september 2014 beslutade Mark- och miljööverdomstolen att inte ge prövningstillstånd, domen vann därmed laga kraft.

Med anledning av att mark- och miljödomstolens dom vann laga kraft var förrättningen inställd. Lantmäteriet meddelade även ett nytt beslut om fördelning av förrättningskostnaden enligt vilket S F, såsom sökande, enligt 2 kap. 6 § fastighetsbildningslagen ensam ska stå för förrättningskostnaden. Det är detta beslut som S F nu har överklagat.

I foljebrevet till överklagandet (domstolens aktbilaga 3) angav Lantmäteriet bl.a. följande ”Ärendet var avgjort i och med att mark- och miljödomstolens dom står fast, men lantmäteriet upprättade en handling utformad som beslut (2014-11-06) om inställd förrättning samt kostnadsfördelning, vilket inte skulle ha skett”.

YRKANDEN M.M.

S F har yrkat att Lantmäteriets beslut ska undanröjas och att han därmed ska befrias från skyldigheten att betala förrättningskostnaderna. Han har också yrkat ersättning för rättegångskostnader med 27 000 kr. S F har i huvudsak utvecklat talan enligt följande.

I rubricerat ärende har mark- och miljödomstolen i dom 2014-07-04, mål nr F 6855-11, undanröjt Lantmäteriets beslut om klyvning av berörd fastighet och anläggningsåtgärd samt ställt in förrättningen. Domen innehåller inte något beslut om fördelning av förrättningskostnaderna. Mark- och miljööverdomstolen har i mål

nr F 7183-14 beslutat att inte meddela prövningstillstånd. Mark- och miljödomstolens dom har vunnit laga kraft 2014-10-01. Genom den lagakraftvunna domen har förrättningsärendet slutligt avgjorts.

Lantmäteriet har i beslut 2014-11-06 ställt in förrättningen samt i kostnadsfördelningsbeslutet angivit att förrättningskostnaderna ska betalas av S F. Mark- och miljödomstolens dom 2014-07-04 utgör hinder mot ett därefter av Lantmäteriet fattat fördelningsbeslut genom vilket han påförs förrättningskostnaderna i ärendet. Detta beslut ska därför undanröjas.

Det fastighetsrättsliga begreppet att *förrättningen inställes* klargör den tidpunkt när förrättningen slutligt avgörs. I samband därmed ska beslut också meddelas om fördelning av förrättningskostnaderna (enligt 4 kap. 33 § FBL ska fördelningsbeslutet fattas senast när förrättningen avslutas eller inställes). Efter beslutet att förrättningen har inställts ska enskilda inte kunna bli föremål för ytterligare beslut i samma ärende, särskilt inte beslut av belastande karaktär. Beslutet har med andra ord negativ rättskraft. Mark- och miljödomstolens dom utgör därför hinder för Lantmäteriet att fatta ett fördelningsbeslut beträffande förrättningskostnaderna i ärendet som är betungande för honom.

Genom Lantmäteriets fördelningsbeslut har inte beaktats hans möjligheter att med åberopande av bestämmelserna i 2 kap. 6 § FBL påfordra en annan fördelning av förrättningskostnaderna med hänsyn till att L K 2010-04-15 biträtt S Fs förslag om klyvning (jfr Lantmäteriets protokoll aktbilaga PR4) enligt vilket parterna önskade att förrättningslantmätaren skulle utarbeta ett kompromiss- förslag för att undvika en fortsatt prövning i högre instans samt att ett sådant förslag utarbetades utifrån parternas enskilda yrkanden (aktbilaga PR5, sidan 2).

Enligt hans förmenande ska ett kostnadsfördelningsbeslut enligt vilket han felaktigt har påförts förrättningskostnaderna, efter överklagande av förvaltningsmyndighetens beslut, handläggas som ett mål i vilket förvaltningsmyndigheten utgör motpart. Jfr 11 § lag om domstolsärenden.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 16 kap. 8 § fastighetsbildningslagen (FBL) avgjort målet utan sammanträde.

Motpartsfrågan

Vad gäller Lantmäteriets partsställning, då dess beslut överklagas, regleras detta i 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstoler som anger att 11 § i lagen (1996:242) om domstolsärenden inte ska tillämpas. Enligt 5 kap. 2 § tredje stycket i förstnämnda lag är lantmäterimyndigheten inte motpart då ett lantmäteribeslut överklagas. I målet finns således ingen motpart till S F.

I mark- och miljödomstolens dom den 4 juli 2014 i mål F 6855-11 var inte beslutet om fördelning av förrättningskostnader uppe för prövning. Av 2 kap. 6 § 2 st. FBL följer att ”*Avvisas ansökan eller inställes förrättning, skall sökanden betala uppkomna kostnader, om icke särskilda omständigheter föranleder att betalningsskyldigheten fördelas mellan samtliga sakägare eller vissa av dem*”. Att Lantmäteriet inte ska ha möjlighet att debitera förrättningskostnader i de fall mark- och miljödomstolen ställer in en förrättning har inte varit lagstiftarens mening.

Lantmäteriet har i enlighet med 4 kap. 33 § FBL att besluta om fördelning av förrättningskostnader senast när förrättningen avslutas eller ställs in av Lantmäteriet. Då mark- och miljödomstolen eller Mark- och miljööverdomstolen ställer in en förrättning – utan att kostnadsfördelningsbeslutet varit upp för prövning – ankommer det på Lantmäteriet att fatta ett nytt kostnadsfördelningsbeslut vilande på 2 kap. 6 § 2 st. FBL.

Lantmäteriverkets föreskrifter till lantmäteritaxan (LMVFS 1995:3) ger stöd för detta förfarande, där det anges följande på sidan 7, punkt 29:

Undanröjd förrättning

29. FBM skall ompröva debiteringen av en undanröjd förrättning utan särskild framställning. Den undanröjda förrättningen skall debiteras som om ansökan avvisats eller förrättningen inställts. Om en förrättning undanröjs enbart på grund av återkallelse av ansökan i domstol skall full betalning erläggas.

Det var således inte fel av Lantmäteriet att fatta ett nytt kostnadsfördelningsbeslut som ska ligga till grund för debiteringen av förrättningskostnaden.

Som framgår ovan är huvudregeln enligt 2 kap. 6 § 2 st. FBL att sökanden ska betala uppkomna kostnader, om inte särskilda omständigheter föranleder att betalningsskyldigheten fördelas mellan samtliga sakägare eller vissa av dem. S F har gjort gällande att L K biträtt ansökan om klyvning. Till stöd för detta hänvisar han till Lantmäteriets protokoll PR4 och PR5, där det framgår att L K och S F var överens om att förrättningslantmätaren skulle utarbeta ett kompromissförslag som parterna var beredda att pröva i positiv anda. Förrättningslantmätaren tog fram ett sådant förslag som sedermera ogillades av L K. Bara för att L K ställde sig positiv till att lantmätaren skulle ta fram ett förlikningsförslag, medför inte detta att han har biträtt S Fs förslag om klyvning. I utredningen i målet har inte framkommit några andra omständigheter som föranleder att betalningsskyldigheten ska fördelas på annat sätt än det som Lantmäteriet har beslutat om. Överklagandet ska därför avslås.

Rättegångskostnad

Med denna utgång i målet saknas det skäl att ta ställning till yrkandet om ersättning för rättegångskostnader.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 7 april 2015.

Peter Ardö

Sören Karlsson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Peter Ardö, ordförande, och tekniska rådet Sören Karlsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Stenberg-Magnusson.